

*М.І. Бондар, д-р екон. наук, проф.,
завідувач кафедри обліку підприємницької діяльності,
ДВНЗ “Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана”*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І АУДИТУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Економічні процеси глобалізації та інтернаціоналізації пронизують всі види діяльності, у тому числі і освітню. Сучасні технології, бурхливий розвиток дистанційного навчання зробили національні кордони абсолютно прозорими для надання освітніх послуг.

Глобалізація є наслідком загальної комунікації, конкурентної боротьби на ринку і впливає не лише на економіку, але і на сферу освіти, сприяє формуванню єдиного інформаційного і інтелектуального простору. В умовах глобалізації ринків праці і капіталу, товарів та послуг, конвергенції національних економік, а також у зв'язку з необхідністю досягнення високої конкурентоспроможності української економіки більш актуальним стає завдання забезпечення міжнародних стандартів вищої освіти. Освіта, на сьогодні, має бути гнучкішою і відкритою до змін.

Проблеми якості знань і кваліфікації фахівців різних напрямів та галузей діяльності стають предметом професійних дискусій. Сьогодні держава розглядає освіту як один з важливих національних пріоритетів. Тому реформування освіти створює передумови, напрями розвитку держави і національної економіки в ХХІ столітті.

Відбувається зміна моделі вищої професійної освіти, що пов'язана з новими вимогами до рівня професійних компетенцій, критерії яких визначають працедавець і ринок. В даний час істотно зросла потреба у висококваліфікованих фахівцях, що мають відповідний професійний рівень знань, і освіта позиціонує, як вид послуг, що надаються на різних умовах.

Необґрунтовані переходи від однієї кількості спеціальностей різних рівнів до іншої, як в сторону їх збільшення так і в сторону їх зменшення вносять низку розбіжностей до розуміння логіки спадкоємності даних рівнів освіти, в процесах навчання студентів, взаємозв'язок навчальних планів.

Аби усунути ці розбіжності, потрібно сформуванню концептуальні положення забезпечення спадкоємності всіх видів навчання. У основі таких положень можна використовувати відому зі світової практики безперервність становлення професіоналів: від простого – до складного, від часткового – до загального. Оптимальним при цьому є забезпечення закінченості освіти на кожному році навчання, а в окремих випадках і за семестрам або триместрам, із здобуттям відповідних сертифікатів або дипломів. Такий досвід накопичений в деяких країнах.

Як варіант, у процесі підготовки бакалаврів на проміжному етапі, передбачати видачу дипломів молодшого спеціаліста, що надасть можливість об'єктивно відображати рівень знань студентів старших курсів та за необхідності працевлаштовуватися відповідно до своєї підготовки без подальшого навчання.

Формування нових ринкових структур, розвиток колективної і приватної власності, залучення іноземних інвесторів послужили причиною появи широкого кола внутрішніх і зовнішніх користувачів інформації про фінансовий стан підприємства, достовірності розмірів отриманих доходів, обґрунтованості витрат. У зв'язку з цим виникає необхідність розглядати бухгалтерський облік не лише як процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень, а як процес *дослідження*, що спрямоване на виявлення, вимірювання, реєстрацію, накопичення, узагальнення, зберігання та передачу інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Це обґрунтовується тим, що навіть при досконалому нормативно-правовому регулюванні бухгалтерського обліку в країні, завжди існують суб'єктивні особливості в формуванні та висвітленні облікової інформації, які можуть бути враховані обліковою політикою підприємства і ті, які базуються на професійному судженні бухгалтера.

Враховуючи певну зневагу фахівців інших економічних напрямів до бухгалтерського обліку слід відмітити про те, що запровадження професійного бухгалтера, підтверджує, що вища бухгалтерська освіта відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерської освіти є передкваліфікаційною освітою і потребує постійного вдосконалення. Тоді, чому ж даному напрямку приділено скільки уваги як в національних нормативно-правових актах, так і на рівні міжнародного регулювання? Така увага до облікової професії, підтверджує її складність та широкий спектр наукових досліджень в цьому напрямі. Адже, лише питання визначення справедливої вартості активів, не має уніфікованого підходу на міжнародному рівні, а це лише є одним із чинників різностороннього підходу до формування обліково-управлінської інформації, прийняття на її основі управлінських рішень та проведення подальших економічних розрахунків. Таким чином, і додаткова освіта повинна увійти до системи вищої освіти, а не лише до професійних організацій, оскільки потребує наукового підходу до практики бухгалтерського обліку.

Двохступенева вища освіти полягає в тому, що спочатку готують бакалаврів, потім магістрів. Основною перевагою такої моделі є її маневреність: здобуття ступеня бакалавра за чотири роки навчання не лише економить час і гроші студентів, батьків, але й дає змогу змінити траєкторію навчання, продовжити навчання в іншому вузі, вже маючи диплом про вищу освіту, а також припинити навчання, вийшовши на ринок праці.

Бакалаври повинні отримати кваліфікацію та набути навиків і умінь працювати, магістри – компетенцію, тобто, вміння розуміти свою роботу, оскільки можна добре працювати і не розуміти або слабо розуміти те, що виконуєш.

Тому, існує потреба різко змінювати значення лекцій, які повинні залишитися лише для дискусійних, нових та найбільш вразливих питань і проблем.

Досить важливою, на наш погляд, помилкою є суттєве зменшення аудиторного навантаження за рахунок самостійної роботи студента на всіх рівнях. Оскільки, на рівні бакалавра, викладач повинен допомогти студенту навчитись давати правильні відповіді на питання, а працюючи з магістром, слід

виходити з того, що питання завжди важливіше за відповідь, оскільки предметом науки є проблема, а вона, як мінімум, має два рівноцінні рішення, оскільки всі відповіді мають і “за” і “проти”. Відповідно, виникає також проблема підготовки та використання підручників для бакалаврів і для магістрів.

Підручник для бакалаврів має бути підготовлений на основі подання необхідної інформації, що відповідає напряму підготовки, а для магістрів має бути побудований так, щоб спрямовувати студента визначати проблему, її складність та шляхи вирішення.

За допомогою написання магістерської дипломної роботи студент набуває досвіду на основі синтезу отриманих знань виконувати тематичні дослідницькі роботи, які повинні мати окремі елементи наукової новизни, або ж обґрунтовувати значимість результатів інших досліджень.

Головне сьогодні при підготовці фахівців з обліку і аудиту – навчити студента мислити самостійно, оскільки набуті фахові знання можуть через певний період втратити актуальність. Тому, освіта може бути досягнута лише шляхом внутрішнього розвитку особи. Освіта – це плід свободи в умінні виконувати завдання, а не примусове навчання, що передбачає вивчення на пам'ять сутності певних термінів, понять, формул і цілих параграфів, навіть підручників.

Американські дослідники Роберт Б. Бар і Джон Таг відзначають, що в американській вищій освіті відбувається зміна парадигм: здійснюється перехід від парадигми навчання до парадигми учення. Як відзначає німецький психолог М. Вертгеймер “освіта має бути розвиваючою, а не отупляючою і повинна орієнтуватися на сильних, а не на слабих властивостях осіб, що навчаються”.

Пізнання є прагнення зрозуміти те, що вже відоме як знання. Тому головним є не накопичення великого обсягу інформації і засвоєння готових знань, а розвиток здібностей до опанування методів пізнання, що дають можливість самостійно добувати знання, творчо їх переробляти.

Для досягнення поставлених цілей в підготовці кадрів з обліку і аудиту необхідне оновлення змісту і структури сучасної освіти. Дане питання набуває нового звучання і вимагає подальшого осмислення.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що:

- бухгалтерська професія базується на наукових дослідженнях, результатах їх впровадження та професійній підготовці фахівців;
- ринок освітніх послуг з обліку і аудиту вийшов за межі національних кордонів, оскільки зростає кількість міжнародних операцій, а міжнародна конкуренція в освіті щодо підготовки фахівців з обліку і аудиту сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та підвищує інвестиційну привабливість країни;
- застосування модульного контролю та методів прозорого оцінювання знань студентів підвищує довіру до освіти, та сприяє покращенню працевлаштування випускників вузів;
- потрібно змінювати критерії підготовки магістрів та філософію побудови навчально-методичного забезпечення підготовки таких фахівців, з урахуванням аспектів дослідницької роботи та креативності.